

YOSHLAR TARBIYASIDA VATANPARVARLIKNING O‘RNI VA MEDIA TA’SIRI**Ibragimova Muhlisa G‘olibjon qizi****72-umumiy o‘rta ta’lim maktabi Tarix fani o‘qituvchisi****Gender tengligi****+998939622612****ibroximovamuxlisa6@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.21126009>**

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada yoshlar tarbiyasida vatanparvarlik tuyg‘usining ahamiyati, uni shakllantirishda oila, ta’lim muassasalari va ommaviy axborot vositalarining o‘rni tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli media va ijtimoiy tarmoqlarning yoshlarning dunyoqarashi, milliy qadriyatlarini hamda fuqarolik pozitsiyasiga ko‘rsatayotgan ijobiy va salbiy ta’siri ilmiy jihatdan yoritiladi. Maqolada yoshlar ongida sog‘lom media madaniyatini shakllantirish va vatanparvarlik ruhini mustahkamlash bo‘yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, media, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, media savodxonlik, milliy qadriyatlar, fuqarolik pozitsiyasi, ma’naviyat.

Globalashuv jarayonlari, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda internetning keng ommalashuvi yoshlar tarbiyasiga yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda yangi tahdidlarni ham olib kirmoqda. Zamonaviy yoshlarning dunyoqarashi, qadriyatlarini va hayotiy qarashlari ko‘p jihatdan ommaviy axborot vositalari hamda ijtimoiy tarmoqlar orqali shakllanmoqda. Shu sababli yoshlarni milliy qadriyatlarga sodiq, Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Vatanparvarlik nafaqat yurtni sevish, balki uning ravnaqi uchun mas’uliyatni his etish, milliy manfaatlarni himoya qilish, qonunlarga hurmat bilan qarash va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shish kabi fazilatlarni ham o‘z ichiga oladi.

O‘zbekiston Respublikasida yoshlar siyosatini rivojlantirish, ularning ma’naviy kamolotini yuksaltirish va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Shu bilan birga, media makonining kengayishi yoshlar ongiga kuchli ta’sir ko‘rsatayotgani sababli media savodxonlikni rivojlantirish ham dolzarb masalaga aylandi.

Vatanparvarlik shaxsning ma’naviy kamolotini belgilovchi muhim fazilatlardan biridir. U insonning o‘z Vatanga muhabbati, uning tarixi, madaniyati, tili va milliy qadriyatlariga hurmat bilan munosabatda bo‘lishini anglatadi. Yosh avlod qalbida vatanparvarlik tuyg‘usini shakllantirish jamiyatning barqaror rivojlanishi, milliy birlik va davlat mustaqilligini mustahkamlashning muhim sharti hisoblanadi. Vatanparvar yoshlar nafaqat o‘z bilim va salohiyatini yurt ravnaqi uchun safarbar etadi, balki jamiyatdagi ijtimoiy muammolarga befarq bo‘lmaydi, fuqarolik mas’uliyatini chuqur his qiladi.

Yoshlar tarbiyasida oila alohida o‘rin egallaydi. Farzandning Vatanga muhabbati, milliy qadriyatlarga sadoqati va ajdodlar merosiga hurmati avvalo oilada shakllanadi. Ota-onalarning shaxsiy namunasi, milliy urf-odatlariga rioya qilishi, tarixiy shaxslar va buyuk ajdodlar haqida suhbatlar olib borishi yoshlarning ma’naviy dunyosini boyitadi. Shuningdek, maktab, oliy ta’lim muassasalari va mahalla institutlari ham yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim rol o‘ynaydi. Tarix, adabiyot, ma’naviyat va huquq fanlari orqali yoshlar milliy g‘oya, davlat ramzlari va mustaqillik qadriyatlarini chuqur anglay boshlaydi.

Bugungi kunda media yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Internet, televideniye, radio, elektron nashrlar va ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlar har kuni ulkan hajmdagi axborotni qabul qilmoqda. Media vositalari to‘g‘ri foydalanilganda yoshlarning bilim saviyasini oshirish,

dunyoqarashini kengaytirish, tarixiy xotirasini mustahkamlash va vatanparvarlik ruhini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Tarixiy hujjatli filmlar, milliy qahramonlar haqidagi ko'rsatuvlar, ma'rifiy dasturlar va ijtimoiy loyihalar yoshlarning milliy o'zligini anglashga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu bilan birga, media makonida uchrayotgan yolg'on axborotlar, soxta yangiliklar, zararli g'oyalar va turli mafkuraviy tahdidlar yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqatilayotgan tekshirilmagan ma'lumotlar yoshlarning tanqidiy fikrlash qobiliyati yetarli darajada shakllanmagan hollarda noto'g'ri xulosalar chiqarishiga sabab bo'ladi. Shu bois media savodxonlikni rivojlantirish bugungi kunda yoshlar tarbiyasining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Media savodxonlik yoshlarning axborotni tanqidiy tahlil qilish, uning ishonchligini baholash va turli manipulyativ usullarni anglash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Media savodxon shaxs har qanday axborotni manbasi, maqsadi va mazmuni nuqtai nazaridan tahlil qiladi hamda yolg'on xabarlariga ishonmaydi. Bu esa yoshlarni axborot xurujlaridan himoya qilish, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi.

O'zbekistonda yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va media madaniyatini rivojlantirish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Ta'lim muassasalarida media savodxonlik bo'yicha mashg'ulotlar tashkil etilishi, yoshlar forumlari, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, kitobxonlik tanlovlari va vatanparvarlikka bag'ishlangan loyihalar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, milliy media platformalarida tarixiy meros, buyuk ajdodlar hayoti va zamonaviy O'zbekiston taraqqiyoti haqida tayyorlanayotgan materiallar yoshlar qalbida faxr va iftixor tuyg'ularini mustahkamlashga yordam bermoqda.

Shunga qaramay, ayrim muammolar ham mavjud. Yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishning barcha hududlarda bir xil darajada yo'lga qo'yilmagani, internetdagi zararli kontentning keng tarqalishi, media savodxonlik darajasining yetarli emasligi hamda ayrim yoshlarning milliy qadriyatlarga qiziqishining sustligi tarbiyaviy jarayon samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun oila, ta'lim muassasalari, davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari va ommaviy axborot vositalari o'rtasidagi hamkorlikni yanada kuchaytirish zarur.

Kelgusida yoshlar tarbiyasida vatanparvarlikni mustahkamlash maqsadida media savodxonlikni barcha ta'lim bosqichlarida rivojlantirish, milliy tarix va madaniyatni targ'ib qiluvchi sifatli media mahsulotlar sonini ko'paytirish, ijtimoiy tarmoqlarda ijobiy kontent yaratishni qo'llab-quvvatlash hamda yoshlarni ko'ngillilik, ekologik va ijtimoiy loyihalarga keng jalb etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ota-onalar va pedagoglarning media madaniyatini oshirish ham yoshlar tarbiyasining samaradorligini yanada kuchaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, vatanparvarlik yoshlarning ma'naviy kamoloti, fuqarolik mas'uliyati va milliy o'zligini shakllantirishning muhim omili hisoblanadi. Zamonaviy media esa ushbu jarayonda katta ta'sir kuchiga ega bo'lib, undan oqilona foydalanish yoshlarning bilim va dunyoqarashini boyitadi, Vatanga muhabbat va milliy g'urur tuyg'ularini mustahkamlaydi. Aksincha, media savodxonlik yetarli bo'lmasa, turli axborot tahdidlari yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois vatanparvarlik tarbiyasi va media savodxonlikni uyg'un rivojlantirish bugungi kunda barkamol, bilimli, mustaqil fikrlaydigan va Vatan ravnaqiga daxldorlik hissiga ega yoshlarni tarbiyalashning eng muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining ***Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida***gi Qonuni. O'RQ–406-son, 2016.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. PF–60-son, 2022-yil 28-yanvar.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Yoshlar bilan ishlash tizimini yanada takomillashtirishga oid normativ-huquqiy hujjatlari. – Toshkent, 2023.
5. UNESCO. Media and Information Literacy: Curriculum for Educators and Learners. Paris: UNESCO, 2021.
6. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2024. Paris: UNESCO Publishing, 2024.
7. UNICEF. The State of the World's Children 2024. New York: UNICEF, 2024.
8. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. New York: United Nations, 2015.
9. Potter, W. J. Media Literacy. 10th Edition. Thousand Oaks: Sage Publications, 2022.
10. McQuail, D. McQuail's Mass Communication Theory. 7th Edition. London: Sage Publications, 2020.
11. Kellner, D., Share, J. The Critical Media Literacy Guide. New York: Routledge, 2019.
12. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.